

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Θεωρία

ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

1. Σχήμα ασύνδετο

Συνδέονται χωρίς σύνδεσμο. Μπαίνουν η μια πρόταση δίπλα στην άλλη με κόμματα.

☺ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Χόρευαν, πηδούσαν, τάραζαν τον κόσμο από τις φωνές.

2. Παρατακτική σύνδεση

Η σύνδεση αυτή των προτάσεων λέγεται **παρατακτική**, γιατί μ' αυτήν παρατάσσονται, δηλαδή τοποθετούνται ισοδύναμες προτάσεις η μια δίπλα στην άλλη.

- Όταν λέμε ότι συνδέονται ισοδύναμες προτάσεις, εννοούμε ότι συνδέονται κύριες με κύριες ή δευτερεύουσες με δευτερεύουσες.

Στην παρατακτική σύνδεση χρησιμοποιούνται για τη σύνδεση των προτάσεων παρατακτικοί σύνδεσμοι. Κύριοι παρατακτικοί σύνδεσμοι είναι οι εξής:

και, ούτε, μήτε, μα, αλλά, όμως, ή, είτε

π.χ. : **Ούτε** μιλούσε **ούτε** έγραφε.
Πονούσε πολύ, **αλλά** δεν έλεγε τίποτα.
Όλη μέρα έγραφε **ή** διάβαζε ολομόναχος.

3. Υποτακτική σύνδεση

Η σύνδεση αυτή των προτάσεων λέγεται **υποτακτική**, γιατί μ' αυτήν υποτάσσονται η μία στην άλλη, δηλαδή οι δευτερεύουσες προτάσεις εξαρτώνται από τις κύριες.

- Στην υποτακτική σύνδεση οι προτάσεις είναι ανόμοιες, δηλαδή η μία είναι κύρια και η άλλη δευτερεύουσα.

π.χ.: Έφτασε νύχτα, **γιατί** ήταν πολύ αργά, **όταν** ξεκίνησε .
κύρια   **δευτερεύουσα**   **δευτερεύουσα**

Σύνδεσμοι στην υποτακτική σύνδεση: ότι, πως, να, μήπως, για να, γιατί, διότι, επειδή, όταν, ενώ, αν, εάν, κ.α.

Ασκήσεις

1. Να γράψετε το είδος της σύνδεσης της κάθε πρότασης.
(παρατακτική σύνδεση, υποτακτική σύνδεση, ασύνδετο σχήμα)

- Ο παππούς μου πήγε στον κήπο, για να ποτίσει τα λουλούδια.

_____

- Ο αδερφός μου σήκωσε το πακέτο και το έβαλε στο τραπέζι.

_____

- Η γιαγιά έφτιαξε το φαγητό, ετοίμασε το γλυκό, έστρωσε το τραπέζι.

_____

- Η θεία μου ήρθε στο σπίτι μας και μας έφερε δώρα.

_____

- Ο ξάδερφός μου μου είπε πως το νέο παιχνίδι είναι πολύ συναρπαστικό.

_____

- Τα παιδιά της οικογένειας έπαιξαν, τραγούδησαν, χόρεψαν.

_____

- Οι συγγενείς μου ήταν δίπλα μου σ' αυτή τη δύσκολη στιγμή της ζωής μου και μου συμπαραστάθηκαν πολύ. _____

- Η μητέρα καλωσόρισε τους γονείς της και τους πρόσφερε ένα χυμό.

_____

- Η αδερφή μου με φώναξε, για να τελειώσουμε την κατασκευή μας.

_____

- Όταν χτύπησε το τηλέφωνο, ήμουν ακόμη στο κρεβάτι.

_____

- Εάν έχει καλό καιρό, θα πάμε εκδρομή με τους φίλους μας.

_____

- Οι μαθητές άνοιξαν τα βιβλία, έλυσαν την άσκηση, άκουσαν τον δάσκαλο προσεχτικά.

_____

- Φώναξε, για να τον ακούσουν. _____

- Ούτε του τηλεφώνησε, ούτε έδωσε άλλα σημεία ζωής.

_____

- Μην ξεχάσεις να μου φέρεις από κείνο το τοπικό γλυκό.

_____

- Η βροχή ήταν δυνατή, τα νερά κυλούσαν ορμητικά, οι δρόμοι είχαν πλημμυρίσει.

_____

- Δεν ήθελε να σου επιτεθεί , αλλά να σου εκδηλώσει τη χαρά του.

_____

- Τον επέπληξε, γιατί χτύπησε τον συμμαθητή του.

_____

2. Να ενώσετε τα ζεύγη των παρακάτω προτάσεων έτσι, ώστε να δημιουργηθεί **υποτακτική σύνδεση**. Να κάνετε όλες τις απαραίτητες αλλαγές.

- Ήρθε τελευταίος στο οικογενειακό τραπέζι. Συνάντησε πολλή κίνηση στον δρόμο.

.....

- Έρχονται τα ξαδέρφια μου στο σπίτι. Περνάμε υπέροχα.

.....

- Άνοιξε το παράθυρο. Θα μπει καθαρός αέρας.

.....

- Δεν ήθελε να πάρει φάρμακα. Ήταν άρρωστος.

.....

- Χιόνισε τόσο πολύ στο χωριό. Έκλεισαν οι δρόμοι.

.....

- Θα φύγουμε νωρίς. Θα στενοχωρήσουμε τον παππού και τη γιαγιά.

.....

- Βλέπει τους συγγενείς του. Χαμογελάει πάντα.

.....

- Ο πατέρας άφησε το δώρο του παιδιού δίπλα στο κρεβάτι του. Θα του κάνει έκπληξη.

.....

3. Να γράψετε τη συνέχεια των προτάσεων, επιλέγοντας την κατάλληλη πρόταση από το πλαίσιο.

Προσοχή! Να χρησιμοποιήσετε τον σωστό σύνδεσμο, ώστε οι προτάσεις να ενωθούν με τον τρόπο που δηλώνεται στην παρένθεση.

...έχει σωστή συμπεριφορά.
... είχε χτυπήσει το πόδι του.
...πήγε για ύπνο.
... ήταν σε αδιέξοδο.
...δεν είπε κουβέντα σε κανέναν.

• Σηκώθηκε απότομα από το τραπέζι

.....

(παρατακτική σύνδεση)

• Το μικρό μου αδερφάκι έκλαιγε δυνατά

.....

(υποτακτική σύνδεση)

• Η γιαγιά συμβούλεψε το εγγονάκι της

.....

(υποτακτική σύνδεση)

• Δε ζήτησε βοήθεια από κανέναν

.....

(υποτακτική σύνδεση)

• Είπε καληνύχτα στον πατέρα του

.....

(παρατακτική σύνδεση)

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΓΛΩΣΣΑ – ΓΛΩΣΣΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Θεωρία

1. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Εισάγονται με τους ειδικούς συνδέσμους : ότι, πως
- Συντακτική θέση:

A) Αντικείμενο ρημάτων:

- Αντιλαμβάνεσαι ότι υπάρχει πρόβλημα.
- Πιστεύω πως είναι αθώος.

B) Υποκείμενο απρόσωπων ρημάτων ή φράσεων:

- Φαίνεται ότι ήρθε ο χειμώνας.
- Είναι γνωστό πως είναι καλός άνθρωπος.

Γ) Επεξήγηση:

- Η πληροφορία ότι θα γίνει διαγώνισμα ήταν εσφαλμένη.
- Αυτό να μην ξεχάσεις, ότι όλοι εδώ σε αγαπάμε.

2. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΒΟΥΛΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (βούλομαι = θέλω)

Θεωρία

- Σύνδεσμος εισαγωγής : να
- Συντακτική θέση:

A) Αντικείμενο ρημάτων:

- Θέλω να επανορθώσω.
- Πρόσταξε να σταθούν όλοι ο ένας πίσω από τον άλλο.

B) Υποκείμενο απρόσωπων ρημάτων ή φράσεων:

- Απαγορεύεται να ενοχλείτε τους ασθενείς.
- Είναι ανάγκη να μιλήσουμε.

Γ) Επεξήγηση:

- Μια ήταν η επιθυμία του, να πάει στο Παρίσι.
- Ένα σας ζητώ, να είστε συνεπείς.

3. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (φανερώνουν φόβο, ενδοιασμό=δισταγμό μήπως συμβεί κάτι κακό, ανεπιθύμητο)

Θεωρία

- Σύνδεσμοι εισαγωγής : μη(ν), μήπως
- Συντακτική θέση:

A) Αντικείμενο ρημάτων:

- Πρόσεξε μη σε ξεγελάσει.
- Ανησυχώ μήπως δε φτάσω έγκαιρα.

B) Υποκείμενο απρόσωπων ρημάτων ή φράσεων:

- Υπάρχει ανησυχία μήπως η κυβέρνηση πάρει κι άλλα μέτρα.

Γ) Επεξήγηση:

- Καθημερινά τον κατέρωγε ο φόβος, μήπως χάσει τη δουλειά του.
- Τον φόβιζε μονάχα αυτό, μήπως χανόταν μες το πλήθος.

Παρατηρήσεις:

1. Για να βρω το αντικείμενο ρωτώ: Τι + το ρήμα της πρότασης
2. Όταν υπάρχει απρόσωπο ρήμα ή απρόσωπη έκφραση, τότε σίγουρα η δευτερεύουσα πρόταση που ακολουθεί είναι το Υποκείμενο του απρόσωπου ρήματος ή της απρόσωπης έκφρασης.

Απρόσωπα ρήματα: βρίσκονται στο γ' ενικό πρόσωπο:

π.χ. **πρέπει, αξίζει, μπορεί, επιτρέπεται, απαγορεύεται, φαίνεται** κ.α.

Απρόσωπες εκφράσεις: σχηματίζονται με το ρήμα είναι + ένα επίθετο ή ουσιαστικό:

π.χ. **είναι σίγουρο, είναι κρίμα, είναι απαραίτητο, είναι αδύνατο** κ.ά.

3. Όσον αφορά την επεξήγηση: εάν η πρόταση έχει τις αντωνυμίες **αυτό, ένα, εκείνο, άλλο**, τότε η δευτερεύουσα πρόταση που ακολουθεί είναι επεξήγηση αυτών των αντωνυμιών.

Επίσης ουσιαστικά που παράγονται από ρήματα θέλουν επεξήγηση.

επιθυμώ – **επιθυμία**, φοβάμαι – **φόβος**, θέλω – **θέληση**, πληροφορούμαι - **πληροφορία**

Τα ουσιαστικά **επιθυμία, φόβος, θέληση, πληροφορία** θέλουν επεξήγηση.

Ασκήσεις:

1. Στις παρακάτω περιόδους
  - α) να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις,
  - β) να βρείτε τους συνδέσμους με τους οποίους εισάγονται και
  - γ) να γράψετε τον συντακτικό τους ρόλο.
(αντικείμενο, υποκείμενο, επεξήγηση)

	ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ
Υπολογίζω ότι σε μια ώρα περίπου θα έχουμε φτάσει στο αεροδρόμιο.		
Διαδίδεται ότι θα παραιτηθεί από τη θέση του προέδρου.		
Ο πατέρας μου είπε ότι ο παππούς μας έλεγε συχνά διάφορες ιστορίες.		
Ένα μόνο με στενοχωρούσε, ότι δεν παραδέχτηκε ποτέ το λάθος του.		
Είμαι βέβαιος πως η παράσταση θα έχει μεγάλη επιτυχία.		

Μόλις μάθαμε μια ευχάριστη είδηση, ότι η Ελένη πήρε προαγωγή στη δουλειά της.		
Είναι φανερό ότι σε ζηλεύει.		

2. Στις παρακάτω περιόδους
- να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις,
  - να βρείτε τον σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται και
  - να γράψετε τον συντακτικό τους ρόλο.
(αντικείμενο, υποκείμενο, επεξήγηση)

	ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ
Επιθυμώ να πάω μια εκδρομή στη φύση.		
Έχω την επιθυμία να πάω μια εκδρομή στη φύση.		
Θέλω να έρθεις στο σπίτι μου.		
Πρόσταξε να παραμείνουν όλοι στις θέσεις τους.		
Απαγορεύεται να φέρνετε στο σχολείο κινητά τηλέφωνα.		
Είναι αδύνατο να εργαστούμε με τόσο θόρυβο.		
Πρέπει να διαβάσω.		

3. Στις παρακάτω περιόδους
 α) να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες ενδοιαστικές προτάσεις,
 β) να βρείτε τον σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται και
 γ) να γράψετε τον συντακτικό τους ρόλο.
 (αντικείμενο, υποκείμενο, επεξήγηση)

	ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ
Φοβάμαι μήπως τελικά δεν έρθει.		
Έχω τον φόβο, μήπως χάσω τη δουλειά μου.		
Συνεχώς ανησυχούσε μήπως δεν προλάβει να διαβάσει το διαγώνισμα.		
Υπάρχει ανησυχία μήπως αλλοιωθεί η γλώσσα μας από την εισαγωγή ξένων λέξεων.		
Αυτό τον ανησυχούσε, μήπως δεν προλάβει το τρένο.		
Τρέμουν μήπως τους ανακαλύψουν.		
Προσέχει μήπως αρρωστήσει.		

4. Στις παρακάτω περιόδους να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και να γράψετε το είδος τους (ειδικές, βουλευτικές, ενδοιαστικές).

A. Ένα μόνο δεν κατάφερε, να δημιουργήσει οικογένεια. _____

B. Τρέμει μήπως αποκαλυφθεί το ψέμα του. _____

Γ. Πιθανολογείται ότι θα υπάρξουν συγχωνεύσεις μεγάλων σχολείων. _____

Δ. Το αίτημά της, να αναβληθεί η διαδικασία, έγινε αποδεκτό. _____

E. Μας ανήγγειλε μια ευχάριστη είδηση, ότι ο γιος του πέτυχε στις Πανελλαδικές εξετάσεις. _____

ΣΤ. Θέλει άραγε ειλικρινά να περάσει στις εξετάσεις; _____

5. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις προτάσεις που ζητούνται και να τις αναγνωρίσετε συντακτικά :

A. Οι συμμαθητές μας σήμερα είχαν έναν έντονο φόβο,
.....(ενδοιαστική)

B. Είναι αναγκαίο σ' αυτούς τους δύσκολους καιρούς
.....(βουλευτική)

Γ. Ένα πράγμα υποσχέθηκα στους γονείς μου,
.....(ειδική)

Πολυσημία

Είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια λέξη έχει δύο ή περισσότερες σημασίες (που όμως έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους).

Παραδείγματα πολύσημων λέξεων:

- η λέξη «φύλλο»

το φύλλο του δέντρου

το φύλλο της εφημερίδας

το φύλλο που ανοίγει ο ζαχαροπλάστης

- η λέξη «γλώσσα»

η γλώσσα στο στόμα μου

η γλώσσα στο αθλητικό παπούτσι

η γλώσσα ... το ψάρι

Άσκηση:

1. Χρησιμοποίησε τις παρακάτω λέξεις και φράσεις με διαφορετική σημασία κάθε φορά, ώστε να διαφανεί η πολυσημία τους.

τύπος

σκοπός

λόγος

ουσία
